Bài 18 BIẾN DẠNG CỦA THÂN

Giống như rễ, thân cũng có những biến dạng.

Ta hãy quan sát một số loại thân biến dạng và tìm hiểu chức năng của chúng.

1. Quan sát và ghi lại những thông tin về một số loại thân biến dạng

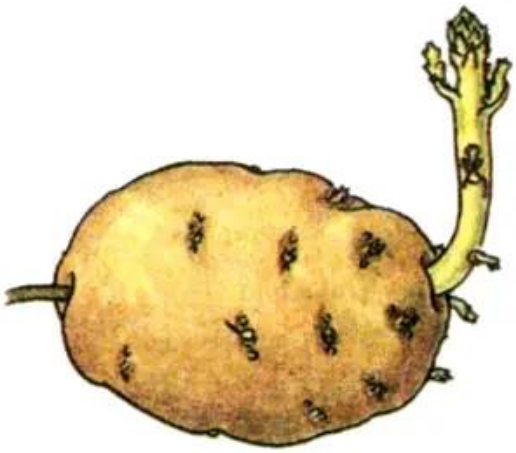

Thân củ ở dưới mặt đất của cây khoai tây (mang các chồi)

Thân củ ở trên mặt đất của cây su hào

Thân rễ và thân trên mặt đất của cây gừng

Thân rễ ở dưới mặt đất của cây dong ta

Hình 18.1. Một số loại thân biến dạng

Mỗi nhóm học sinh chuẩn bị vật mẫu (hoặc tranh ảnh) :

Các loại củ như : su hào, khoai tây, dong ta (hoàng tinh), gừng, nghệ,...

a) Trong nhóm, các em đặt các loại củ lại với nhau.

▼ – Quan sát các loại củ, tìm những đặc điểm chứng tỏ chúng là thân.

– Kiểm tra cẩn thận các loại củ và phân loại chúng thành các nhóm dựa trên vị trí của nó so với mặt đất, hình dạng các củ.

– Quan sát củ dong ta, củ gừng. Tìm những đặc điểm giống nhau giữa chúng.

– Quan sát kĩ củ su hào, củ khoai tây. Ghi lại những điểm giống nhau và khác nhau giữa chúng.

– Kiểm tra lại bằng cách xem và đối chiếu với H.18.1.

❑ Có những loại thân có chức năng dự trữ chất hữu cơ để cây dùng khi mọc chồi, ra hoa, tạo quả. Dựa vào đặc điểm của thân mà phân biệt *thân củ, thân rễ* ; đối với các loại thân củ có loại mọc trên mặt đất như củ su hào, có loại mọc dưới mặt đất như củ khoai tây.

▼ Thảo luận :

– Thân củ có đặc điểm gì ? Chức năng của thân củ đối với cây ?

– Kể tên một số cây thuộc loại thân củ và công dụng của chúng ?

– Thân rễ có đặc điểm gì ? Chức năng của thân rễ đối với cây ?

– Kể tên một số cây thuộc loại thân rễ và nêu công dụng, tác hại của chúng ?

b) Quan sát cây xương rồng 3 cạnh, chú ý đặc điểm của thân, gai ?

– Lấy que nhọn chọc vào thân cây xương rồng 3 cạnh (H.18. 2). Nhận xét ?

Hình 18.2. Lấy que nhọn chọc vào cây xương rồng 3 cạnh

▼ Thảo luận :

– Thân cây xương rồng mọng nước có tác dụng gì ?

– Kể tên một số cây mọng nước mà em biết.

❑ Các loại cây như xương rồng, cành giao,... thường sống ở nơi khô hạn, nên thân của chúng dự trữ nước, đó là loại thân mọng nước.

2. Đặc điểm, chức năng của một số loại thân biến dạng

▼ Hãy liệt kê những đặc điểm của các loại thân biến dạng mà em biết vào bảng dưới đây, chọn những từ sau để gọi đúng tên những thân biến dạng đó : *thân củ, thân rễ, thân mọng nước* :

STT	Tên vật mẫu	Đặc điểm của thân biến dạng	Chức năng đối với cây	Tên thân biến dạng
1	Củ su hào	Thân củ nằm trên mặt đất		
2	Củ khoai tây			
3	Củ gừng			
4	Củ dong ta (hoàng tinh)			
5	Xương rồng			

Một số loại thân biến dạng làm các chức năng khác của cây như : thân củ, thân rễ chứa chất dự trữ ; thân mọng nước dự trữ nước, thường thấy ở các cây sống ở nơi khô hạn.

Câu hỏi

1. Tìm những điểm giống nhau và khác nhau giữa các củ : dong ta, khoai tây, su hào.
2. Kể tên một số loại thân biến dạng, chức năng của chúng đối với cây.
3*. Cây xương rồng có những đặc điểm nào thích nghi với môi trường sống khô hạn ?

Bài tập

Tìm thêm 3 loại thân biến dạng, ghi vào vở theo mẫu sau :

STT	Tên cây	Loại thân biến dạng	Vai trò đối với cây	Công dụng đối với người
1	Cây nghệ	Thân rễ	Dự trữ chất dinh dưỡng cho cây	Làm gia vị, thuốc chữa bệnh
2				
3				
4				

Em có biết

– Cây chuối mọc trên mặt đất chỉ là thân giả, gồm những bẹ lá tạo thành. Thân cây thật là thân ngầm mọc dưới đất mà ta quen gọi là "củ chuối". "Củ chuối" mọc ra những cây chuối non tạo thành bụi chuối.

– Vì sao củ khoai lang là rễ, củ khoai tây là thân ?

Củ khoai lang do những rễ bên của dây khoai lang đâm xuống đất, lúc đầu nhỏ sau to dần do tích lũy tinh bột mà thành.

Còn khoai tây có những cành ở gần gốc khi bị vùi xuống đất, cành sẽ phát triển thành củ. Nếu củ khoai tây bị lộ ra trên mặt đất chúng sẽ có màu xanh do có chất diệp lục như cành và thân cây.

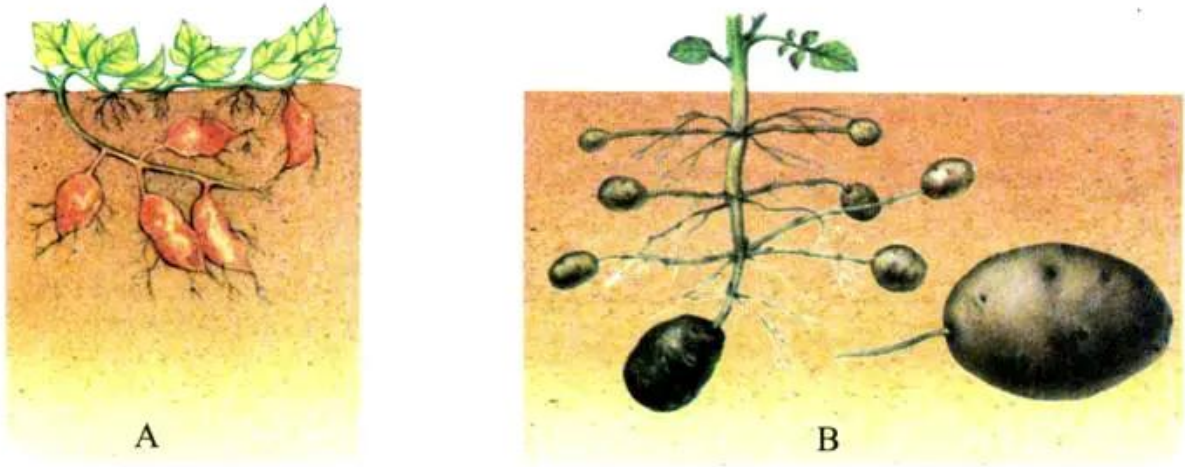

Hình 18.3. A. Cây khoai lang ; B. Cây khoai tây